

DUO

ONDERWIJSONDERZOEK & ADVIES

Rapportage

Monitor Nationaal Programma Onderwijs

Meting 1

Utrecht, juni 2021

Postbus 681

3500 AR Utrecht

Telefoon: 030 263 10 80

e-mail: info@duo-onderwijsonderzoek.nl

website: www.duo-onderwijsonderzoek.nl

INHOUDSOPGAVE

<i>Paragraaf</i>	<i>pagina</i>
1	ACHTERGROND EN BELANGRIJKSTE RESULTATEN 2
2	ONDERZOEKSOPZET 4
3	RESULTATEN..... 5
4.1	Beeld van het Nationaal Programma Onderwijs.....5
4.2	Stappenplan en zicht op de achterstanden.....8
4.3	Interventies 13
4	BIJLAGE 1 – RESPONSVERANTWOORDING EN BETROUWBAARHEID.....27
5	BIJLAGE 2 – OMSCHRIJVINGEN INTERVENTIES29

1 ACHTERGROND EN BELANGRIJKSTE RESULTATEN

Wij (DUO Onderwijsonderzoek & Advies) hebben op eigen initiatief de **Monitor Nationaal Programma Onderwijs (NPO)** opgezet. Als bureau verrichten we jaarlijks (op eigen initiatief) onderzoek naar actuele onderwijsthema's, i.c. naar het NPO.

Met verschillende metingen die tussen nu en einde schooljaar 2021-2022 worden verricht, monitoren we hoe basisscholen omgaan met de (mogelijk) opgelopen achterstanden.

De eerste meting is verricht onder schoolleiders van basisscholen in juni 2021. De belangrijkste resultaten volgen in deze paragraaf.

Schoolleiders primair onderwijs zijn positief over het NPO

De meerderheid van de schoolleiders (68%) is positief over het NPO. De groep die uitgesproken negatief is over het NPO is relatief klein (6%).

De 'reserve' van schoolleiders zit 'm met name op drie punten: het niet structureel/duurzaam zijn van de investeringen in het primair onderwijs, de tijds- en werkdruk die het NPO met zich meebrengt voor de school (er moet 'snel en veel gebeuren') en de bureaucratie (veel administratie en regels) rondom het NPO.

Pittige planning met risico's

Een relatief kleine groep schoolleiders (5%) geeft aan dat de planning van het ministerie goed haalbaar is en dat ze in staat zijn om goed overwogen/uitgebalanceerde keuzes te maken over wat zij wel en niet gaan doen om de achterstanden bij leerlingen weg te werken.

De meerderheid van de schoolleiders geeft aan de planning pittig (81%) of zelfs onhaalbaar (10%) te vinden. Ruim de helft van de schoolleiders (54%) vindt de planning van het ministerie pittig is, maar geeft aan desondanks te verwachten dat zij goede/redelijk overwogen keuzes zullen maken.

Ruim een kwart van de schoolleiders (27%) geeft aan de planning 'pittig' te vinden én geeft bovendien aan dat de keuzes die zij nu (onder tijdsdruk) maken achteraf bezien wel eens niet de juiste zouden kunnen zijn. Een op de tien schoolleiders (10%) die aangeeft dat de planning 'onhaalbaar' is én bovendien aangeeft dat de keuzes die zij nu maken (redelijk) arbitrair/willekeurig zijn.

Over het algemeen een goed beeld van de achterstanden

Bijna driekwart van de schoolleiders (73%) geeft aan een goed of zelfs zeer goed beeld te hebben van de leer- en ontwikkelachterstanden bij de leerlingen op hun school als gevolg van de coronaperiode.

Schoolleiders zijn uitgesproken positief over de menukaart van het ministerie

De menukaart die is ontwikkeld door het ministerie wordt gewaardeerd door de schoolleiders: twee derde (66%) vindt dat deze menukaart meer dan voldoende informatie bevat om voor de juiste interventies te kiezen, 30% vindt dat 'enigszins'. Slechts 1% vindt dat de menukaart onvoldoende informatie biedt. Een kleine minderheid van 2% heeft de menukaart nog niet bekeken en kan hier zodoende nog geen uitspraken over doen.

Interventies waar schoolleiders wel en niet voor gaan kiezen

Schoolleiders gaan vooral kiezen voor de volgende interventies: 1) Instructie in kleine groepen (les van één leerkracht aan groepjes van twee tot vijf leerlingen), 2) Professionalisering van (leden van) het team die nodig is om gekozen interventies te kunnen uitvoeren, 3) Een-op-een begeleiding (intensieve individuele begeleiding van de leerlingen door de leerkracht) en 4) Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (verschillende interventies gericht op het mentaal, emotioneel, gedragsmatig, lichamelijk en sociaal welzijn van de leerlingen).

Voor de volgende interventies wordt niet of nauwelijks gekozen: 1) Verlenging van het schooljaar voor alle leerlingen, 2) Verlenging van de schooldag voor alle leerlingen en 3) Zomer- of lentescholen.

Leerkrachten vragen meer uren te werken biedt een (bescheiden) deel van de oplossing

Voorwaardelijk aan het kunnen weg van leerachterstanden is dat er op school 'voldoende leerkrachten zijn die voldoende uren maken'. Ruim twee derde (68%) van de schoolleiders gaat de leerkrachten vragen komend schooljaar (2021-2022) meer uren voor de groep(en) te gaan staan.

Van deze schoolleiders die dat aan hun leerkrachten gaan vragen, verwacht 12% dat die vraag leidt tot een substantieel aantal extra uren, 19% verwacht dat het leidt tot een redelijk aantal extra uren, 40% dat het tot een bescheiden aantal extra uren leidt en 29% verwacht dat de vraag geen extra uren zal opleveren.

Op een van de vijf scholen is bij de start van het nieuwe schooljaar (2021-2022) het team niet compleet

Een van de vijf schoolleiders (21%) geeft aan een of meerdere vacatures voor leerkrachten te hebben die ze aan het begin van het nieuwe schooljaar (2021-2022) niet verwachten te hebben ingevuld.

2 ONDERZOEKSOPZET

Onderzoeksmethode

Het veldwerk voor de eerste meting van de Monitor NPO is uitgevoerd in juni 2021. Voor het onderzoek is gebruikgemaakt van het Online Panel Schoolleiders/Directeuren Basisonderwijs. Dit panel telt 698 schoolleiders/directeuren PO. Daarnaast zijn er 2000 schoolleiders/directeuren benaderd die geen lid zijn van dit panel. Daarvoor is gebruikgemaakt van de Onderwijsdatabase van DUO Onderwijsonderzoek & Advies.

Respons

We hebben in totaal een netto-respons van $n = 426$ schoolleiders/directeuren. Hierbij is er sprake van de volgende verdeling:

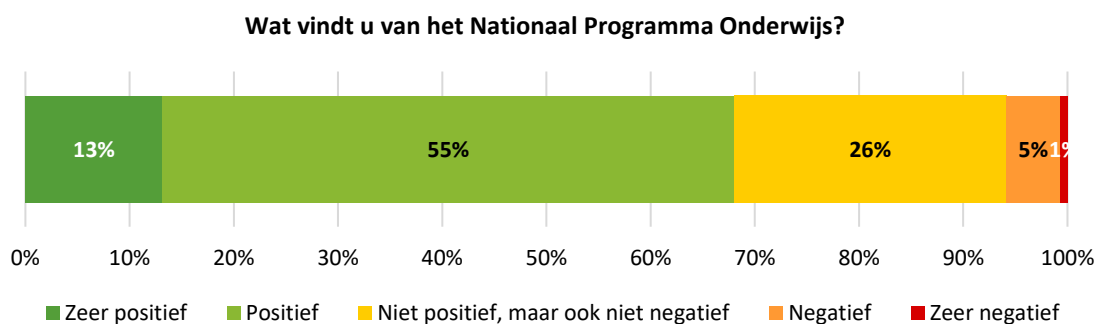
Doelgroep	Benadering	Netto-respons
Online Panel Schoolleiders/Directeuren PO	Online	288
Onderwijsdatabase Schoolleiders/Directeuren PO	Online	138

Voor een uitgebreide responsverantwoording verwijzen we naar de bijlage.

3 RESULTATEN

4.1 Beeld van het Nationaal Programma Onderwijs

Allereerst hebben we de schoolleiders gevraagd wat ze vinden van het Nationaal Programma Onderwijs. De meerderheid van de schoolleiders (68%) is (zeer) positief. Een klein gedeelte van de schoolleiders (6%) is (zeer) negatief over het Nationaal Programma Onderwijs.

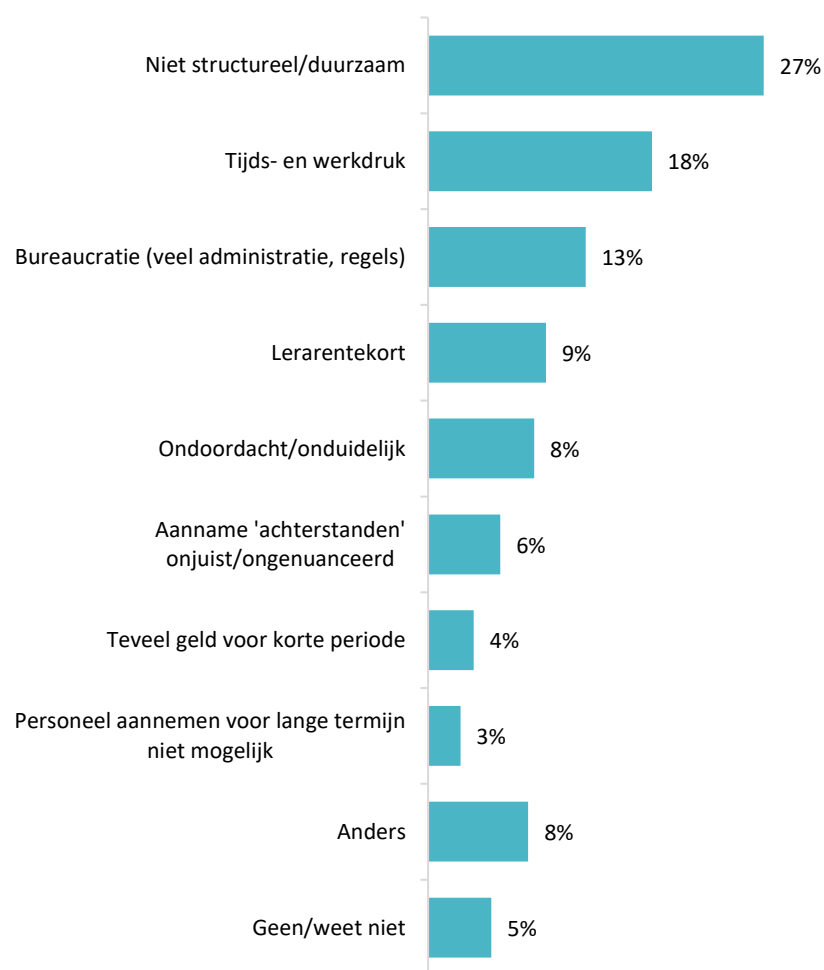
Vervolgens hebben we de schoolleiders open gevraagd om twee positieve punten te noemen van het Nationaal Programma Onderwijs. De antwoorden hebben we vervolgens zoveel mogelijk in categorieën ingedeeld. Een vijfde van de schoolleiders (21%) noemt dat het extra financiële ruimte/geld biedt. Andere punten die vaak worden genoemd zijn de ontwikkeling van de school/het onderwijs (15%) en de keuzevrijheid van de menukaart (14%).

Kunt u twee positieve punten noemen van het Nationaal Programma Onderwijs?

We hebben de schoolleiders tevens open gevraagd om twee negatieve punten te noemen van het Nationaal Programma Onderwijs. Ook deze antwoorden hebben we zoveel mogelijk in categorieën ingedeeld. Ruim een kwart van de schoolleiders (27%) noemt het niet structurele/duurzame karakter als negatief punt van het Nationaal Programma Onderwijs. De tijds- en werkdruk die het oplevert (18%) en de bureaucratie (13%) worden eveneens door relatief veel schoolleiders genoemd als negatief punt.

Kunt u twee negatieve punten noemen van het Nationaal Programma Onderwijs?

4.2 Stappenplan en zicht op de achterstanden

We hebben de schoolleiders het stappenplan dat het ministerie heeft opgesteld voor de basisscholen voorgelegd:

Het ministerie heeft een stappenplan opgesteld voor de basisscholen: drie fases en acht stappen.

Fase 1 – Scan de impact van de coronacrisis op je leerlingen

1. Domeinen concretiseren
2. Beschikbare gegevens inventariseren
3. Ontbrekende gegevens verzamelen
4. Analyseren
5. Verklaringen, gevolgen en conclusies

Fase 2 – Bepaal wie welke leerachterstand wanneer aanpakt

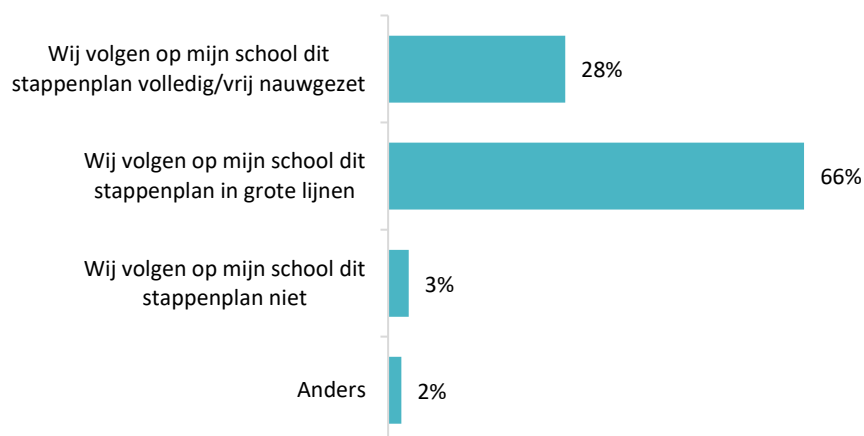
6. Conclusies bespreken en delen
7. Behoeften en mogelijkheden school en partners in beeld brengen

Fase 3 – Vooruitblik naar 'menukaart' en 'schoolprogramma'

8. Keuze uit het 'keuzemenu' en opstellen 'schoolprogramma'

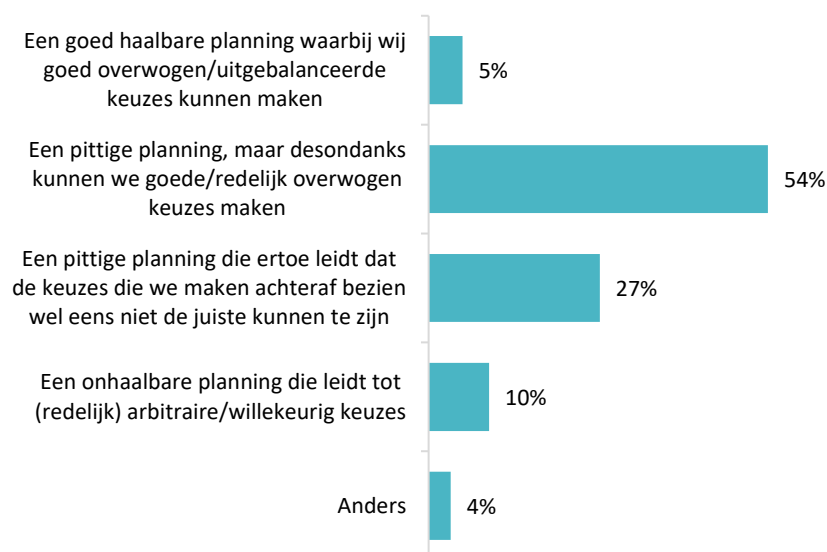
Twee derde van de schoolleiders (66%) geeft aan dit stappenplan op hun school in grote lijnen te volgen. Ongeveer drie tiende van de schoolleiders (28%) volgt het stappenplan volledig of vrij nauwgezet.

In hoeverre volgt u met uw school dit stappenplan?

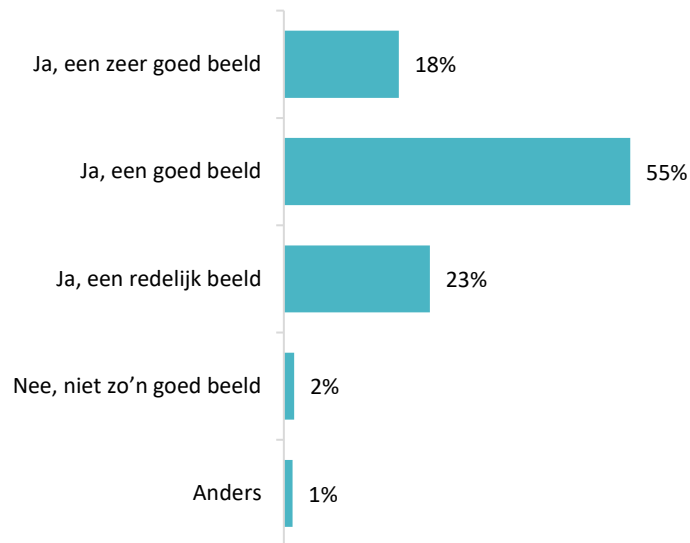
Ruim de helft van de schoolleiders (54%) geeft aan dat de planning van het ministerie pittig is, maar dat ze desondanks goede/redelijk overwogen keuzes kunnen maken. Echter geven ook relatief veel schoolleiders aan dat het een pittige planning is die ertoe leidt dat de keuzes die ze maken achteraf bezien wel eens niet de juiste kunnen zijn (27%) of dat de planning zelf onhaalbaar is en leidt tot (redelijk) arbitraire/willekeurige keuzes (10%).

Wat vindt u van de planning van het ministerie of m.a.w. de verwachting dat basisscholen tot aan de zomervakantie de volgende fases moeten doorlopen?

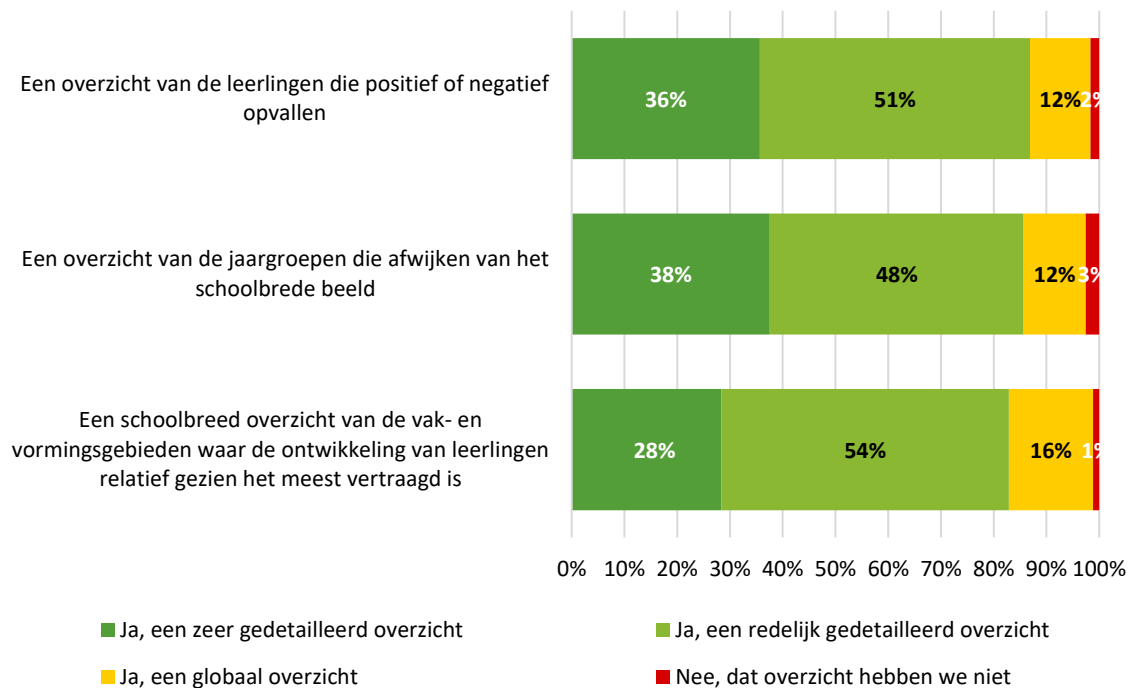
We hebben de schoolleiders vervolgens gevraagd of ze een goed beeld hebben van de (eventuele) leer- en ontwikkelvertragingen als gevolg van de coronapandemie bij hun leerlingen. Bijna driekwart van de schoolleiders (73%) geeft aan een (zeer) goed beeld hiervan te hebben. Circa een kwart van de schoolleiders (23%) geeft aan een redelijk beeld te hebben van de (eventuele) leer- en ontwikkelvertragingen als gevolg van de coronapandemie bij hun leerlingen.

Heeft u een goed beeld van de (eventuele) leer- en ontwikkelvertragingen als gevolg van de coronapandemie bij uw leerlingen?

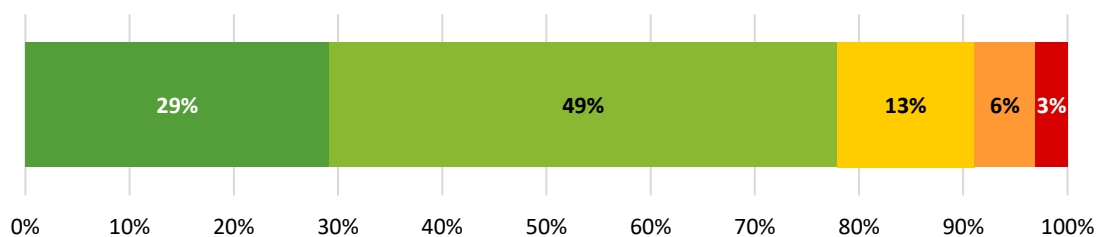
Voor zowel een overzicht van de leerlingen die positief of negatief opvallen, een overzicht van de jaargroepen die afwijken van het schoolbrede beeld, als een schoolbreed overzicht van de vak- en vormingsgebieden waar de ontwikkeling van leerlingen relatief gezien het meest vertraagd is geldt dat de ruime meerderheid van de schoolleiders aangeeft dat hun school hiervan een redelijk of zeer gedetailleerd overzicht van heeft (respectievelijk 87%, 86% en 82%).

Kunt u aangeven of uw school de volgende overzichten heeft?

Ook geven verreweg de meeste schoolleiders (78%) aan dat hun school per jaargroep een redelijk of zeer gedetailleerd overzicht hebben van de vakken die positief of negatief opvallen.

Heeft uw school per jaargroep een overzicht van onderdelen van vakken die positief of negatief opvallen?

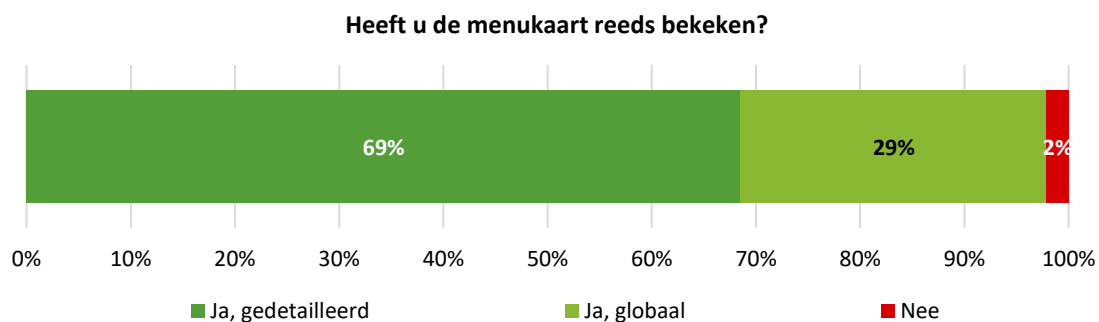
- Ja, voor elke jaargroep een zeer gedetailleerd overzicht
- Ja, voor elke jaargroep een redelijk gedetailleerd overzicht
- Ja, voor elke jaargroep een globaal overzicht
- Verschilt per jaargroep: voor sommige jaargroepen een gedetailleerd overzicht, voor andere jaargroepen niet
- Nee, dat overzicht hebben we niet

4.3 Interventies

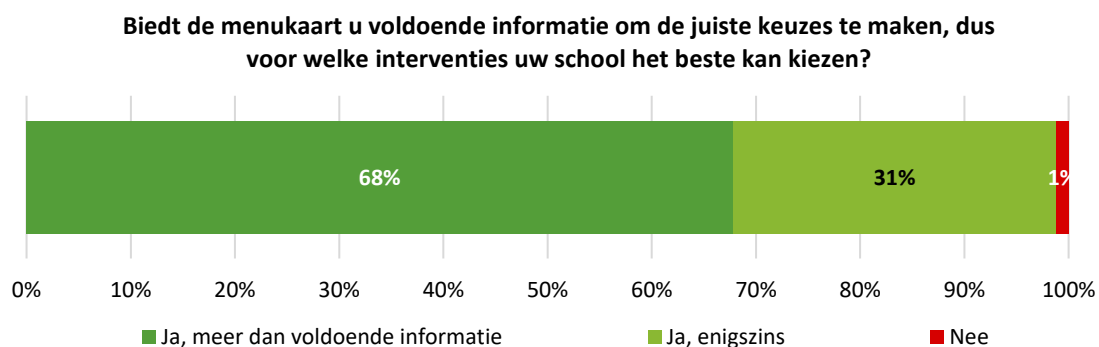
We hebben de schoolleiders het volgende voorgelegd:

Om de basisscholen te ondersteunen bij de keuze voor de aanpak heeft het ministerie interventies verzameld op de zogenaamde menukaart. Deze interventies op de menukaart zijn ingedeeld in zes doelgebieden: A. Meer onderwijs, B. Effectievere inzet van onderwijs, C. Sociaal-emotionele en fysieke ontwikkeling, D. Executieve functies, E. Inzet van personeel en ondersteuning, F. Faciliteiten/randvoorwaarden.

Ruim twee derde van de schoolleiders (69%) heeft de menukaart van het ministerie reeds gedetailleerd bekeken. Per saldo hebben nagenoeg alle schoolleiders (98%) de menukaart van het ministerie (globaal of gedetailleerd) bekeken.

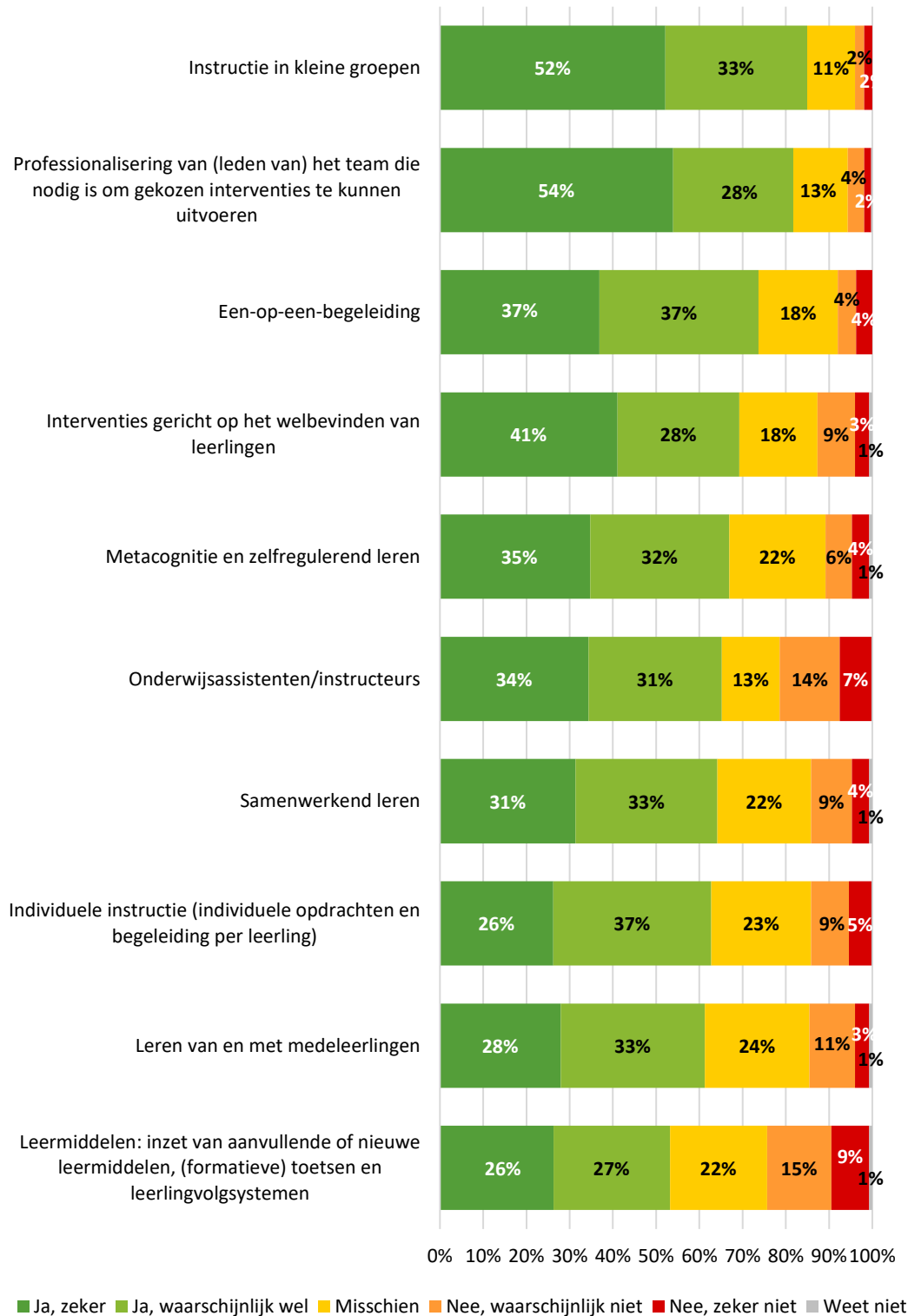

Volgens de meerderheid van de schoolleiders die de menukaart reeds hebben bekeken (n = 417) (68%) biedt de menukaart meer dan voldoende informatie om de juiste keuzes te maken. Drie tiende van de schoolleiders (31%) geeft aan dat de menukaart enigszins voldoende informatie biedt om de keuze voor de interventies te maken.

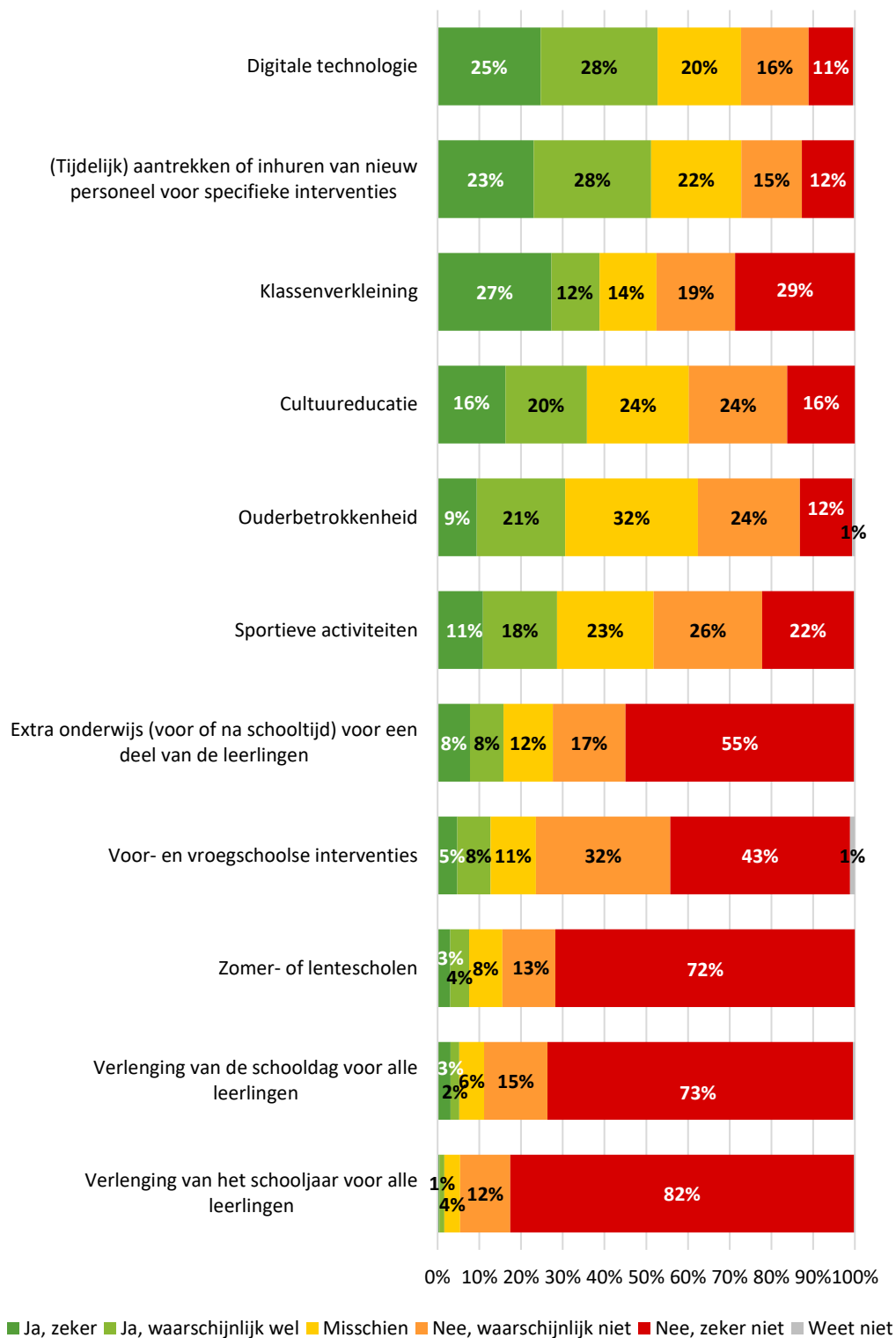

Vervolgens hebben we de schoolleiders verschillende interventies voorgelegd. Voor de omschrijving die we hierbij hebben gegeven verwijzen we naar de bijlage. We hebben de schoolleiders hierbij gevraagd of ze verwachten dat hun school gaat kiezen voor het type interventie. Uit de resultaten op de volgende pagina's blijkt dat 'Instructie in kleine groepen', 'Professionalisering van (leden van) het team die nodig om gekozen interventies te kunnen uitvoeren, zoals coaching of gerichte trainingen', 'Een-op-een begeleiding' en 'Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen' het vaakst genoemd worden als zekere of waarschijnlijke keuze (respectievelijk 85%, 82%, 74% en 69%). Aan de andere kant noemen de schoolleiders bij 'Verlenging van het schooljaar voor alle leerlingen', 'Verlenging van de schooldag voor alle leerlingen', 'Zomer- of lentescholen', 'Voor- en vroegschoolse interventies' en 'Extra onderwijs (voor of na schooltijd) voor een deel van de leerlingen' het vaakst waarschijnlijk of zeker niet voor deze interventie te kiezen (respectievelijk 94%, 88%, 84%, 75% en 72%).

Verwacht u dat uw school gaat kiezen voor dit type interventie?

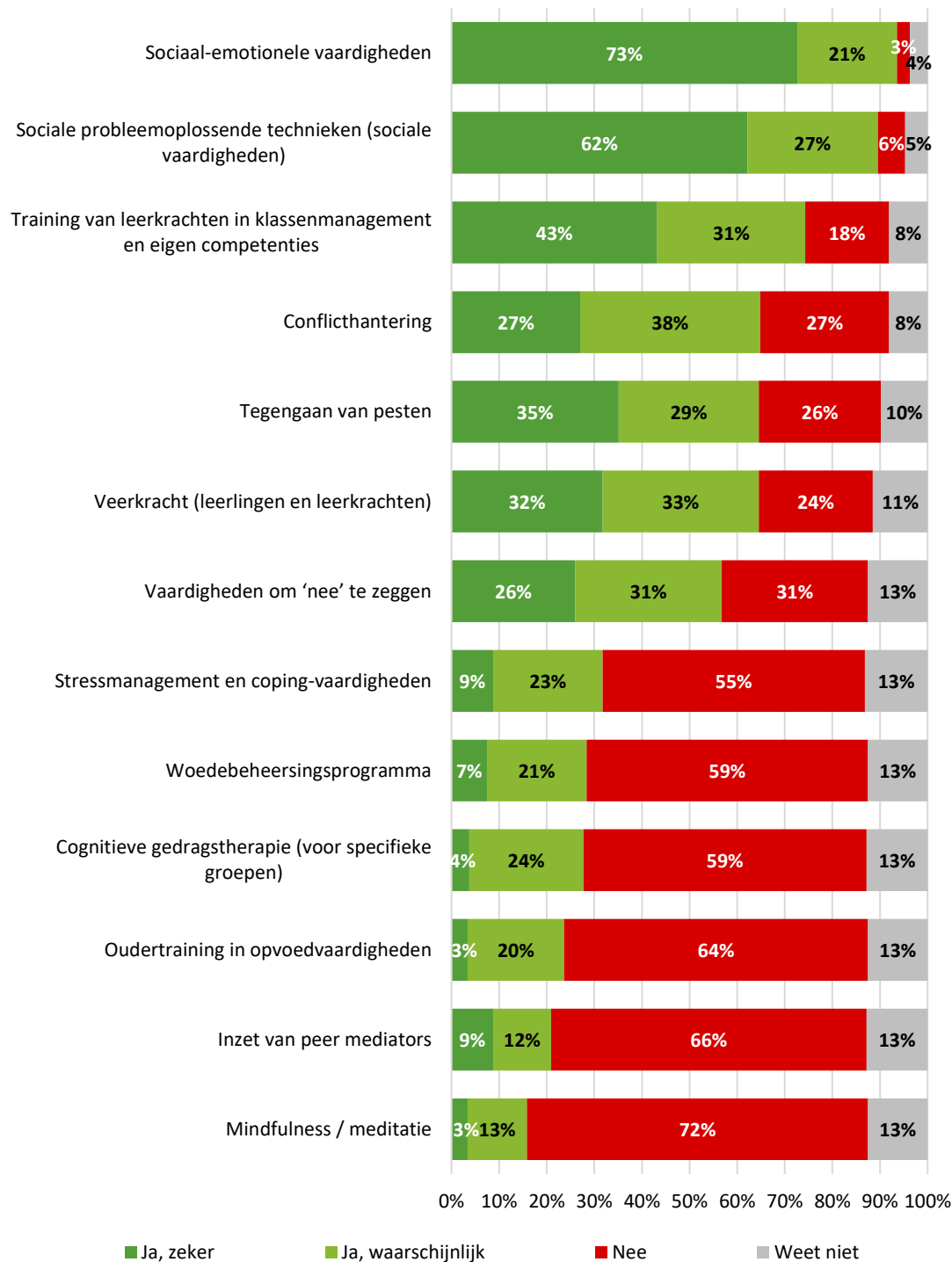

Verwacht u dat uw school gaat kiezen voor dit type interventie?

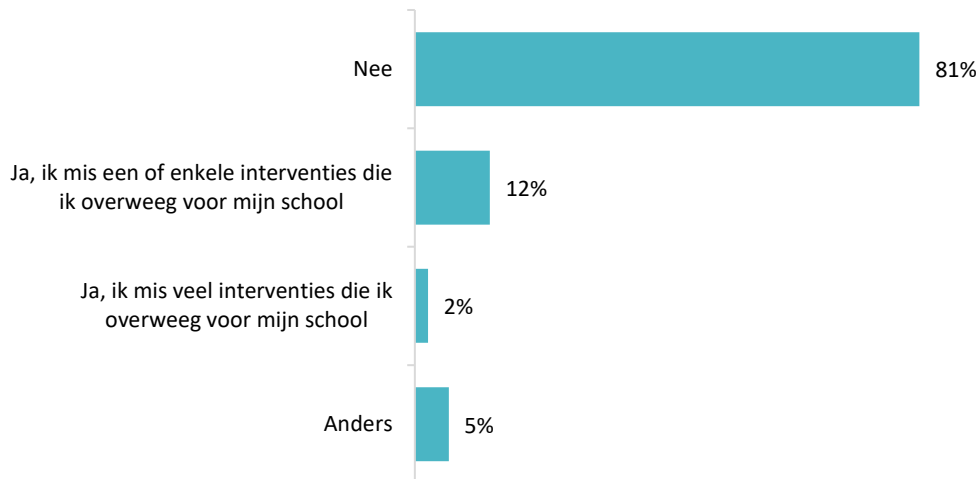
Aan de schoolleiders die hebben aangegeven (zeker of waarschijnlijk) te gaan kiezen voor één of meerdere interventies gericht op het welbevinden van leerlingen (n = 296) hebben we gevraagd welke van de interventies uit de menukaart van het ministerie ze gaan kiezen. Nagenoeg alle schoolleiders (94%) noemen 'Sociaal-emotionele vaardigheden' als zekere of waarschijnlijke keuze. 'Sociale probleemoplossende technieken (sociale vaardigheden)' en 'Training van leerkrachten in klassenmanagement en eigen competenties' worden tevens door verreweg de meeste schoolleiders genoemd (90% en 74%). De keuze valt het minst vaak op 'Mindfulness en meditatie' (16%), 'Inzet van peer mediators' (21%) en 'Oudertraining in opvoedvaardigheden' (24%).

U geeft aan voor (zeker of waarschijnlijk) te gaan kiezen voor één of meerdere interventies gericht op het welbevinden van de leerlingen. Hieronder staan de interventies uit de menukaart van het ministerie. Voor welke interventies gaat u kiezen?

Na het voorleggen van een aantal interventies uit het keuzemenu van het ministerie hebben we de schoolleiders gevraagd of ze nog interventies missen die ze wel overwegen in het kader van het wegwerken van achterstanden. 14% van de schoolleiders geeft aan interventies te missen die ze wel overwegen voor hun school.

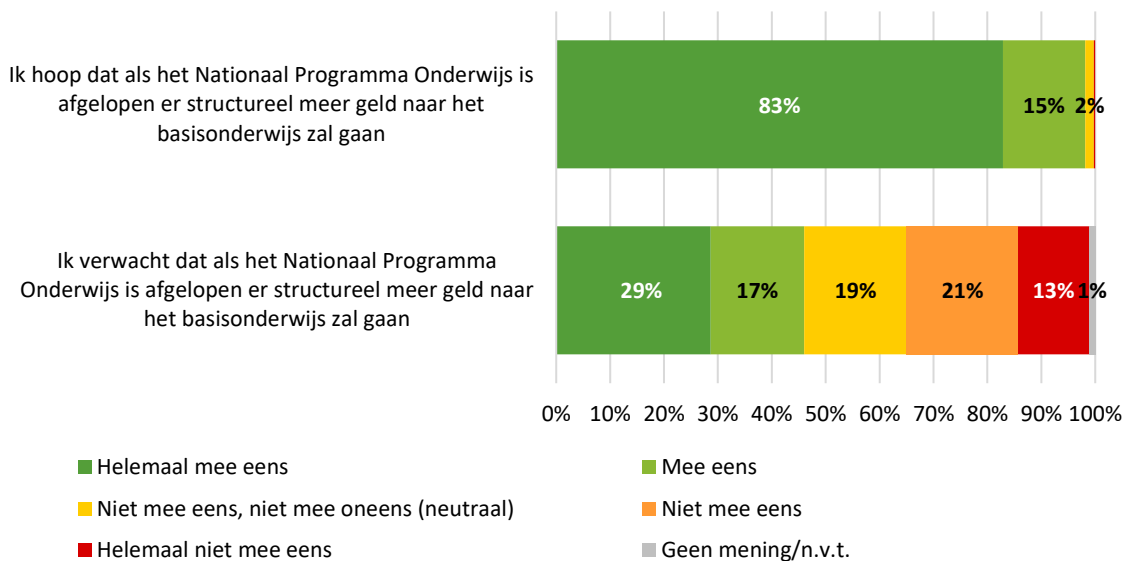
Mist u nog interventies die u wel overweegt in het kader van het wegwerken van achterstanden?

Aan de schoolleiders die een interventie die ze overwegen voor hun school missen (n = 60), hebben we open gevraagd wat de belangrijkste interventie is die ze missen. De interventies die hierbij door de schoolleiders worden genoemd zijn te divers om weer te geven in de rapportage. Voorbeelden van antwoorden die worden gegeven zijn het geven van feedback en investeren in het welbevinden van het team en schoolontwikkeling.

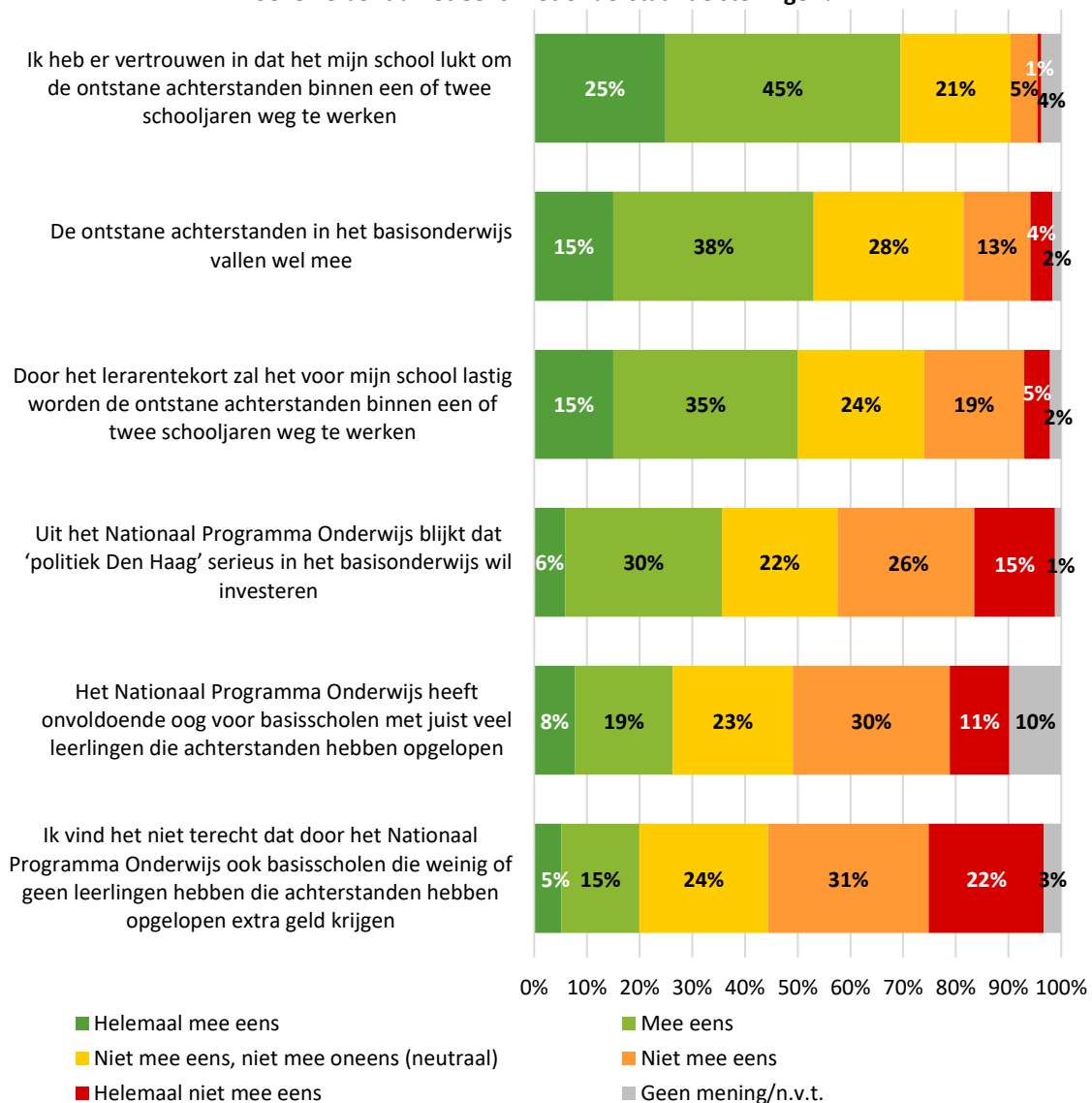
We hebben de schoolleiders een aantal stellingen voorgelegd. Allereerst hebben we gevraagd naar de hoop en de verwachting dat als het Nationaal Programma Onderwijs is afgelopen er structureel meer geld naar het basisonderwijs zal gaan (en dat dus de eenmalige investering die het NPO in principe is structureel wordt). Vrijwel alle schoolleiders (98%) geven aan het helemaal eens te zijn met de stelling dat ze hopen op een structurele investering. Echter geeft net minder dan de helft van de schoolleiders (46%) aan dat ze ook verwachten dat de investering structureel zal worden.

In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen?

Uit onderstaande figuur blijkt de meerderheid van de schoolleiders er vertrouwen in heeft dat het in hun school lukt om de ontstane achterstanden binnen een of twee schooljaren weg te werken (60%) en dat de ontstane achterstanden in het basisonderwijs wel meevallen (53%). Echter geeft de helft van de schoolleiders (50%) dat het door het lerarentekort lastig zal worden voor hun school de ontstane achterstanden binnen een of twee schooljaren weg te werken. Ook geeft 41% van de schoolleiders aan dat uit het Nationaal Programma Onderwijs niet blijkt dat 'politiek Den Haag' serieus in het basisonderwijs wil investeren. Verder geeft ruim een kwart van de schoolleiders (27%) aan dat het Nationaal Programma Onderwijs onvoldoende oog heeft voor basisscholen met juist veel leerlingen die achterstanden hebben opgelopen. Twee tiende van de schoolleiders (20%) vindt het niet terecht dat door het Nationaal Programma Onderwijs ook basisscholen die weinig of geen leerlingen hebben die achterstanden hebben opgelopen extra geld krijgen.

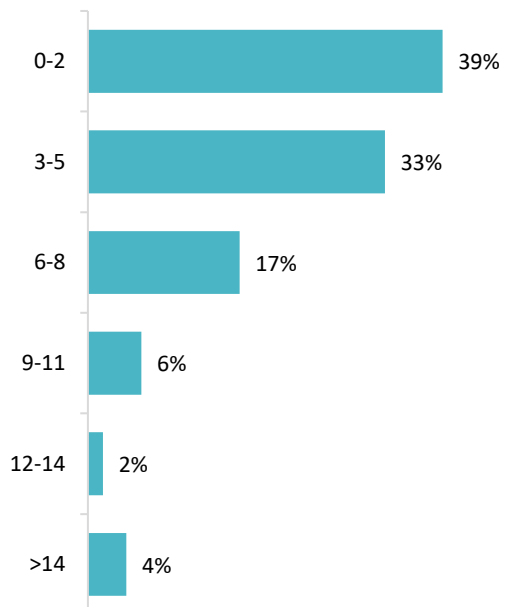
In hoeverre bent u het eens met onderstaande stellingen?

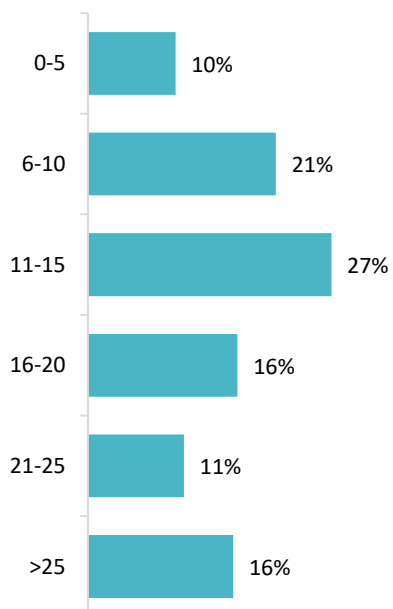
We hebben de schoolleiders gevraagd hoeveel leerkrachten hun team telt en wat de verhouding van fulltime en parttime leerkrachten is. Er werken gemiddeld 22 leerkrachten op de scholen. Hiervan werken er gemiddeld 17 parttime en 5 fulltime leerkrachten.

Waarvan fulltime

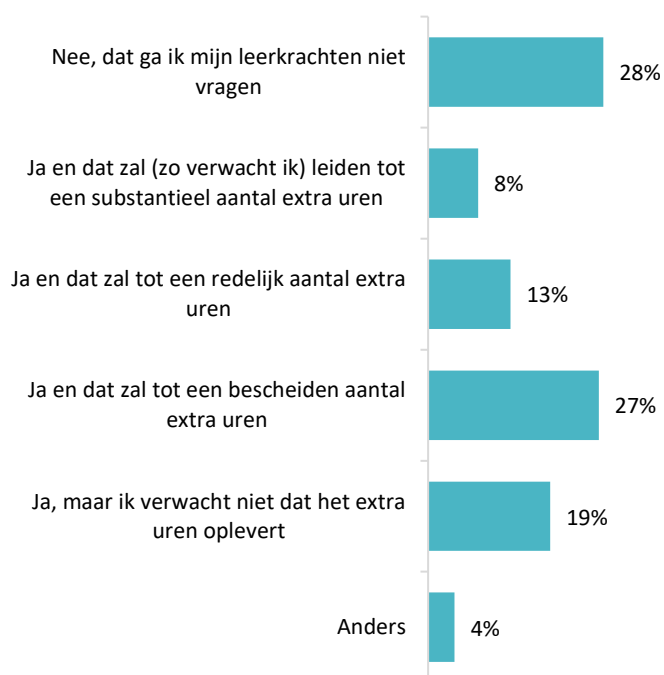

Waarvan parttime

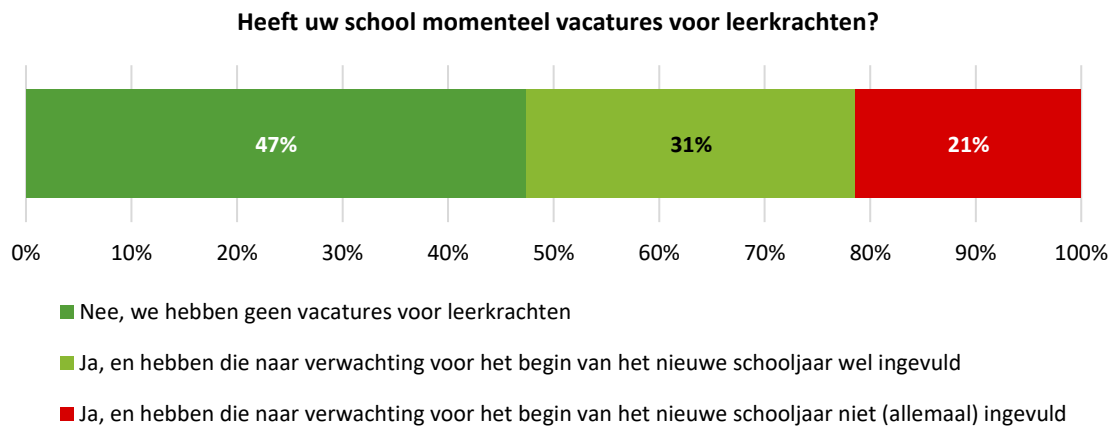

Bijna drie tiende van de schoolleiders (28%) geeft aan niet aan hun leerkrachten die parttime werken te gaan vragen om komend schooljaar meer uren voor de groep(en) te gaan staan. Daarentegen is circa twee derde van de schoolleiders (68%) wel van plan dit te vragen aan hun leerkrachten. In de meeste gevallen verwachten ze dat dit tot een bescheiden aantal extra uren zal leiden (27%).

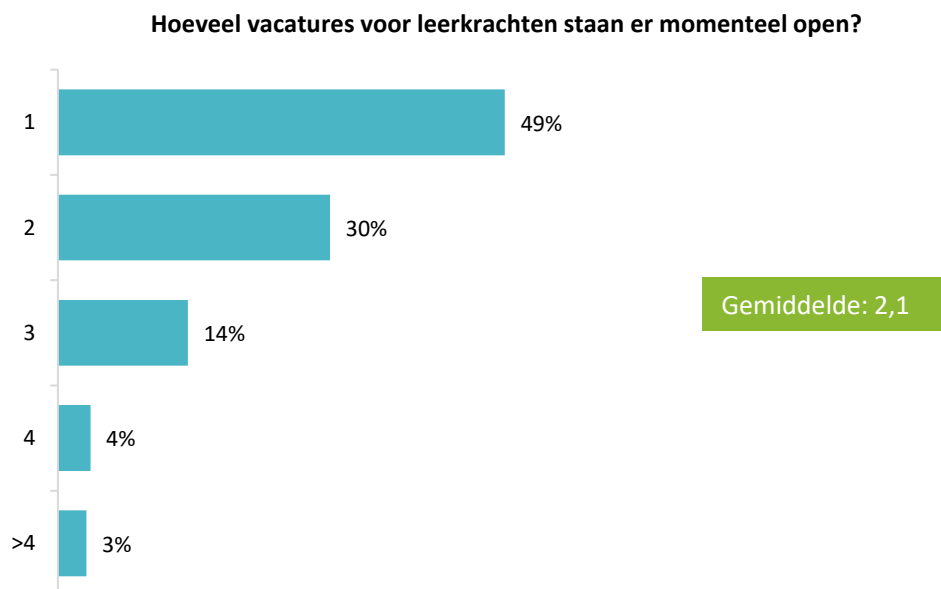
Bent u van plan om de leerkrachten die parttime werken te vragen komend schooljaar meer uren voor de groep(en) te gaan staan? En zo ja, verwacht u dat die vraag leidt tot meer uren?

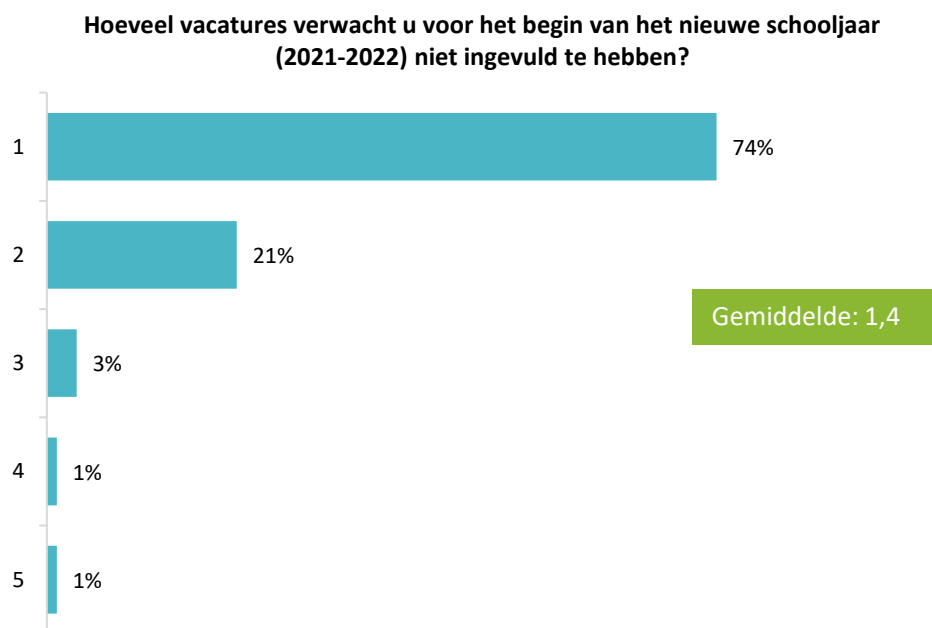
Ruim de helft van de schoolleiders (53%) geeft aan momenteel vacatures te hebben voor leerkrachten. 22% van de schoolleiders geeft aan te verwachten dat de vacatures die ze momenteel hebben voor het begin van het nieuwe schooljaar nog niet (allemaal) ingevuld zijn.

Van de schoolleiders die hebben aangegeven dat ze momenteel vacatures hebben (n = 224), geeft circa de helft (49%) aan dat dit één vacature betreft. Gemiddeld gaat het om 2 vacatures.

Van de schoolleiders die hebben aangegeven dat ze momenteel vacatures hebben en verwachten begin van het nieuwe schooljaar nog niet ingevuld te hebben (n = 91), geeft drie kwart (74%) aan dat dit één vacature betreft.

4 BIJLAGE 1 – RESPONSVERANTWOORDING EN BETROUWBAARHEID

Gerealiseerde respons en representativiteit

De gerealiseerde netto-respons van schoolleiders/directeuren PO is vergeleken met de populatie voor de kenmerken denominatie en vakantieregio. Omdat de verschillen tussen de gerealiseerde respons en de populatie op deze kenmerken gering zijn, heeft er geen herweging van de resultaten plaatsgevonden. Herweging zal niet leiden tot andere resultaten.

Vakantieregio	Populatie	Onderzoek
Noord	40%	39%
Midden	30%	37%
Zuid	30%	25%

Denominatie	Populatie	Onderzoek
Openbaar	35%	30%
Protestant Christelijk	24%	30%
Rooms Katholiek	28%	28%
Anders	13%	12%

Betrouwbaarheid van de resultaten

Om inzicht te geven in de nauwkeurigheidsmarges die op elk steekproefonderzoek van toepassing zijn, hieronder een tabel met bij verschillende aantallen netto-respons en de bijbehorende nauwkeurigheidsmarges. Hierbij is uitgegaan van een betrouwbaarheid van de resultaten van 95% (betrouwbaarheid = de mate waarin bij herhaalde meting dezelfde resultaten worden verkregen).

Netto-respons	Uitkomst 50%-50%	Uitkomst 75%-25%	Uitkomst 90%-10%
200	6,9%	6,0%	4,2%
300	5,6%	4,9%	3,4%
426 <i>(de netto-respons bij dit onderzoek)</i>	4,7%	4,1%	2,8%
750	3,6%	3,1%	2,1%
1000	3,1%	2,7%	1,9%

Toelichting op de tabel

Bij een netto-respons van $n = 426$ schoolleiders dient er bij een uitkomst van bijvoorbeeld '75% is het eens met de stelling' en '25% niet mee eens' rekening mee te worden gehouden dat de werkelijke percentages zullen liggen tussen:

- Wel eens met de stelling: 70,9% (75% -/ - 4,1%) en 79,1% (75% + 4,1%);
- Niet eens met de stelling: 20,9% (25% -/ - 4,1%) en 29,1% (25% + 4,1%).

5 BIJLAGE 2 – OMSCHRIJVINGEN INTERVENTIES

1. Voor- en vroegschoolse interventies

Voor- en vroegschoolse interventies zijn erop gericht dat jonge kinderen voorschoolse of peuterschoolervaring opdoen. Het ministerie geeft daarbij het volgende aan:

- Het effect dat u mag verwachten van deze interventie: gemiddeld effect (5 maanden leerwinst).
- De sterkte van het bewijs van de effectiviteit van de interventie: sterk bewijs.
- De kosten: zeer hoge kosten.

2. Uitbreiding onderwijs

2a Verlenging van het schooljaar - voor alle leerlingen

Klein effect (2 maanden leerwinst), gemiddeld bewijs, gemiddelde kosten.

2b Verlenging van de schooldag - voor alle leerlingen

Klein effect (2 maanden leerwinst), gemiddeld bewijs, gemiddelde kosten.

2c Extra onderwijs, voor of na schooltijd - voor een deel van de leerlingen

Klein effect (2 maanden leerwinst), gemiddeld bewijs, gemiddelde kosten.

3. Zomer- of lentescholen

Klein effect (2 maanden leerwinst), sterk bewijs, gemiddelde kosten.

4. Een-op-een-begeleiding

Bij een-op-een-begeleiding geeft een leerkracht/docent, onderwijsassistent/instructeur of een andere volwassene een leerling intensieve individuele begeleiding.

Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst), sterk bewijs, hoge kosten.

5. Individuele instructie (individuele opdrachten en begeleiding per leerling)

Bij individuele instructie krijgt elke leerling individuele opdrachten en begeleiding. Deze aanpak is gebaseerd op het idee dat elke leerling andere behoeften heeft en dat een persoonlijke benadering, vooral in het soort activiteiten en het tempo waarin leerlingen de lesstof tot zich nemen, het meest effectief is. In het onderwijs zijn in de loop der jaren verschillende modellen van individuele instructie toegepast, vooral bij vakken als rekenen/wiskunde, waar leerlingen grotendeels zelfstandig opdrachten maken.

Gemiddeld effect (3 maanden leerwinst), gemiddeld bewijs, zeer lage kosten.

6. Instructie in kleine groepen

Instructie in kleine groepen houdt in dat één leerkracht/docent of iemand anders met onderwijservaring lesgeeft aan groepjes van twee tot vijf leerlingen.

Gemiddeld effect (4 maanden leerwinst), beperkt bewijs, gemiddelde kosten.

7. Leren van en met medeleerlingen

Er bestaan diverse interventies die gericht zijn op het leren van medeleerlingen. Daarbij werken de leerlingen in tweetallen of kleine groepjes en geven ze elkaar gerichte begeleiding

Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst), sterk bewijs, zeer lage kosten.

8. Interventies gericht op het welbevinden van leerlingen

De meest voorkomende typen interventies in de schoolcontext zijn interventies die zich richten op:

- Sociaal-emotionele vaardigheden
- Sociale probleemoplossende technieken (sociale vaardigheden)
- Veerkracht (leerlingen en leerkrachten)
- Mindfulness / meditatie
- Conflicthantering
- Inzet van peer mediators
- Tegengaan van pesten
- Woedebeheersingsprogramma
- Stressmanagement en coping-vaardigheden
- Vaardigheden om 'nee' te zeggen
- Training van leerkrachten in klassenmanagement en eigen competenties
- Oudertraining in opvoedvaardigheden
- Cognitieve gedragstherapie (voor specifieke groepen)

Bij deze interventie geeft het ministerie geen indicatie voor het effect dat u mag verwachten, de sterkte van het bewijs en de kosten.

9. Sportieve activiteiten

Sportieve activiteiten zijn bedoeld om via sport de betrokkenheid van leerlingen te vergroten en hun schoolprestaties te verbeteren.

Klein effect (2 maanden leerwinst), beperkt bewijs, gemiddelde kosten.

10. Cultuureducatie

Cultuureducatie wordt omschreven als meedoen aan kunstzinnige en creatieve activiteiten, zoals dans, drama, muziek, schilderen of beeldhouwen. Deze interventie kan als onderdeel van het lesprogramma plaatsvinden of als buitenschoolse activiteit. Cultuureducatie kan wekelijks of maandelijks worden georganiseerd of in de vorm van een intensiever programma, zoals via zomerscholen of meerdaagse cursussen met verblijf. Hoewel de activiteiten op zichzelf ook educatieve waarde hebben, gaat het in de menukaart om het effect van cultuureducatie op de schoolprestaties.

Klein effect (2 maanden leerwinst), beperkt bewijs, gemiddelde kosten.

11. Metacognitie en zelfregulerend leren

Metacognitie en zelfregulerend leren zijn erop gericht leerlingen zelf concreter te laten nadenken over hun leerproces. Vaak krijgen ze speciale programma's aangereikt om te leren hoe ze hun leerproces kunnen plannen, monitoren en evalueren. De interventies zijn doorgaans zo ingericht dat leerlingen zelf hun strategie kunnen bepalen en leren wat de beste aanpak is voor een bepaalde leertaak.

Zelfregulerend leren kan in drie hoofdcategorieën worden onderverdeeld:

- cognitie (het mentale proces van weten, begrijpen en leren);
- metacognitie (vaak omschreven als 'leren leren');
- motivatie (de bereidheid om onze (meta)cognitieve vaardigheden in te zetten).

Groot effect (7 maanden leerwinst), sterk bewijs, zeer lage kosten.

12. Samenwerkend leren

Samenwerkend leren houdt in dat leerlingen bij activiteiten of leertaken met elkaar samenwerken in groepjes die klein genoeg zijn om iedereen aan bod te laten komen in de uitvoering van een duidelijk omschreven collectieve taak. Scholen kunnen dit ook in samenwerking met bijvoorbeeld de buitenschoolse opvang vormgeven. De leerlingen kunnen binnen hun groep aan afzonderlijke taken werken die bijdragen aan een gezamenlijk resultaat, of samenwerken aan een gedeelde taak.

Gemiddeld effect (5 maanden leerwinst), sterk bewijs, zeer lage kosten.

13. Klassenverkleining

Men gaat ervan uit dat een leerkracht/docent naarmate een klas of lesgroep kleiner is meer lesmethoden tot zijn/haar beschikking heeft en leerlingen meer aandacht kan geven, waardoor hun prestaties verbeteren.

Gemiddeld effect (3 maanden leerwinst), gemiddeld bewijs, hoge kosten.

14. Onderwijsassistenten/instructeurs

Onderwijsassistenten/instructeurs zijn volwassenen die leerkrachten/docenten in de klas ondersteunen. Hun taken kunnen per school verschillen en variëren van administratieve ondersteuning en meehelpen in de klas, tot het geven van gerichte instructie aan leerlingen (een-op-een of in groepjes).

Klein effect (1 maand leerwinst), beperkt bewijs, hoge kosten

Interventies - faciliteiten en randvoorwaarden

De volgende interventies wordt u geacht alleen 'in te zetten' in combinatie met de interventies die hiervoor zijn getoond.

15. Ouderbetrokkenheid

Bij ouderbetrokkenheid gaat het erom dat ouders hun kinderen begeleiden bij het leren. Voorbeelden van interventies:

- ouders betrekken bij het leerproces van hun kinderen;
- algemene interventies om ouders te stimuleren hun kinderen te helpen bij bijvoorbeeld lezen of huiswerk;
- activiteiten en programma's gericht op het ontwikkelen van vaardigheden bij ouders (bijv. geletterdheid of IT-vaardigheden);
- intensievere interventies voor gezinnen in crisissituaties.

Gemiddeld effect (3 maanden leerwinst), gemiddeld bewijs, gemiddelde kosten.

16. Digitale technologie: IT-hardware en -software voor specifieke interventies

Digitale technologie is het gebruik van computers en technologie om de leerprestaties op school te bevorderen. Er zijn zeer uiteenlopende interventies op dit gebied, maar ze zijn grofweg in twee groepen te verdelen:

- technologie voor leerlingen, zoals programma's of apps voor het oplossen van problemen of opdrachten met een open einde;
- technologie voor leerkrachten/docenten, zoals een digitaal schoolbord of leerplatform.

Gemiddeld effect (4 maanden leerwinst), sterk bewijs, gemiddelde kosten.

17. (Tijdelijk) aantrekken of inhuren van nieuw personeel voor specifieke interventies

Bij deze interventie geeft het ministerie geen indicatie voor het effect dat u mag verwachten, de sterkte van het bewijs en de kosten.

18. Professionalisering van (leden van) het team die nodig is om gekozen interventies te kunnen uitvoeren, zoals coaching of gerichte trainingen

Bij deze interventie geeft het ministerie geen indicatie voor het effect dat u mag verwachten, de sterkte van het bewijs en de kosten.

19. Leermiddelen: inzet van aanvullende of nieuwe leermiddelen, (formatieve) toetsen en leerlingvolgsystemen, bijvoorbeeld voor maatwerk

Bij deze interventie geeft het ministerie geen indicatie voor het effect dat u mag verwachten, de sterkte van het bewijs en de kosten.